

Straat: Nachtegalenlaan
Huisnummer: 12
Postcode: 2111 HG
Plaats: Aerdenhout
Buurt: Mariënbosch/Koekoeksduin
MIP-nummer: NH-BLOEM-412
Object: Landhuis 't Sant
Architect: W. Hamdorff
Bouwjaar: 1928-1929

Inleiding

LANDHUIS 't Sant is in 1928-1929 in opdracht van A. Bijl Nachenius gebouwd naar een ontwerp van Wouter Hamdorff (1890-1965), de Larense architect die met name (landelijk) bekend is vanwege zijn villaontwerpen in de stijl van de Amsterdamse School. Kenmerkend voor zijn stijl zijn de vaak sterk expressief vormgegeven rieten kappen en de geboetseerd aandoende wijze waarop de vier gevels en de kap in elkaar overgaan. Dit kenmerk was niet voorbehouden aan Hamdorff, maar geldt de Amsterdamse School als stroming. Het was echter Hamdorff die door toepassing van deze stijlmiddelen tot de meest sprekende voorbeelden wist te komen. Andere stijlkenmerken van de Amsterdamse School zijn de rijke detaillering waaronder het gebruik van glas-in-lood.

De architect werkte voornamelijk in Laren en omgeving, maar ook daar buiten. Onder andere is van zijn hand de villa in Vogelenzang, maar ook het huis Schapenduinen aan de Brederodeweg te Bloemendaal uit 1930. Dit huis is echter opgetrokken in een wat strakkere stijl en ontbeert een rietkap hetgeen typerend is voor de jaren dertig waarin de Amsterdamse Schoolstijl over haar hoogtepunt heen is en in algemene zin een verzakelijking optreedt. Het ontwerp van Hamdorff voor het Larense Singermuseum uit 1953-1956 is ten slotte geheel verwijderd van de ooit zo populaire architectuurstroming. Landhuis 't Sant is op te vatten als een late, maar briljante opleving van een stijl die weldra het onderspit zou delven tegen de meer functionalistisch georiënteerde architecten. Bijzonder is de manier waarop de golving van de kap van de éénlaags garage het hoogteverschil in het omringende landschap begeleidt.

De plattegrond van Landhuis 't Sant is overwegend in de lengterichting georiënteerd met een verdikking vanaf de centrale hal. De vertrekken zijn op ingenieuze wijze ingepast en voegen zich naadloos naar de grillige kapvorm en het hoogteverschil binnen het terrein. De centrale hal is echter niet, zoals in de Engelse voorbeelden gebruikelijk, over de hele hoogte, maar op de verdieping ingeperkt tot een kleinere vide met een omloop.

Omschrijving

Het landhuis is opgetrokken over twee bouwlagen, waarvan de tweede vrijwel geheel is weggewerkt in de monumentale kap. De garage is éénlaags en lager gelegen. De kap van de garage, als bouwdeel geaccentueerd door de gepotdekselde wanden terwijl de woonvertrekken in baksteen zijn, gaat via een steile hellingshoek over in de kap van het woonhuis. Omdat de plattegrond op deze overgang verbreedt en omdat de gemetselde zijgevel hier schuin is geplaatst, vertoont de kap van de garage bovendien een fraaie kromming. De overkraging van de kap dient tevens als luifel boven de voordeur in de schuin geplaatste gevel, vanwege het niveauverschil te bereiken via een aantal gemetselde treden. De zijgevel zelf, een variant op een puntgevel, wordt gekenmerkt door de drie in lengte oplopende smalle vensters met glas-in-lood van het trappenhuis. Op de bouwtekening is voor deze partij hout als bouw materiaal aangegeven, maar de uitvoering is in metselwerk. Verder zijn in deze gevel twee liggende vensters opgenomen, net als elders in het huis. De roedenverdeling is, net als elders een ladderroedenverdeling, typerend voor de Amsterdamse School.

Het venster op de begane grond is van een van de woonkamer afgescheiden zithoek en is driedelig samengesteld. De gevel wordt in de top gekenmerkt door ook hier het sterk overkragen van de rietkap. De kap is op dit punt op zijn hoogst. Een bijzonderheid wordt gevormd door de twee smalle driehoekige raampjes in de garagedeuren, eveneens typerend voor de Amsterdamse School.



De eigenlijke voorgevel is de lange gevel op het zuidoosten. Vanaf deze zijde is tevens zicht op de afgeschuinde zijgevel met de entree. De kap is ver doorgetrokken tot op de bovendorpels van de vensters van de begane grond. In het midden loopt de kap echter tot de hoogte van de bovendorpels van de vensters op de verdieping, een zeer brede vensterreeks. Opvallend, maar in de Amsterdamse School verklaard tot stijlmiddel, is dat deze vensterreeks twee gescheiden vertrekken verlicht: een slaapkamer en de voormalige werkkamer. De vensters op de begane grond zijn met luiken en met bovenlichten ontworpen; die op de verdieping niet. Ter linker zijde overhuift de kap een loggia.

De linker zijgevel (ZW) heeft de kap ook doorgetrokken tot de hoogte van de bovendorpels van de begane grond. De kap wijkt hier niet terug, waardoor de vensterreeks op de verdieping in zijn geheel wordt omsloten. De reeks is ook minder breed, maar overigens gedetailleerd als elders. Dit geldt ook voor de vensters op de begane grond.

In de kap van de achtergevel is een steekkap overgenomen die vloeiend overloopt in de kap van de garage. De steekkap is een variant op een tuitgevel. De venster- en deuropeningen op de begane grond betroffen de voormalige personeelsingang en de spreekkamer (ontvangst leveranciers). De vensterreeks op de verdieping verlicht twee slaapkamers. In het rechter geveldeel zijn drie vensterreeksen boven elkaar geplaatst, waarvan die op de verdieping en op de zolder geheel is weggewerkt in de kap.

In de kap spelen de schoorstenen geen rol van betekenis. De noklijnen zijn sterk geaccentueerd door nokvorsten.

Waardering

Landhuis 't Sant naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1928-1929 is architectuurhistorisch van belang vanwege de bijzonder hoge kwaliteit van het ontwerp, waarbij de monumentale, sterk expressief vormgegeven kapvorm zowel het hoogteverschil in het terrein overbrugt als het onderscheid tussen garage en woonhuis. De plattegrond, de vier gevels en de kap zijn als één organisch geheel ontworpen. Mede om deze redenen is het huis tevens architectuurhistorisch van belang vanwege de plaats in het oeuvre van de architect. Het huis is gaaf in hoofdvorm en op onderdelen.

Literatuur

Marijke Estourgie-Beijer, *Wouter Hamdorff Architect 1890-1965*, Laren 1989